

logia igual o anàloga, del qual per tant ja no tornarem a tractar.

PRON. POP.: era *garúna*, a tota la Vall; abans construït sense article: «agoé *garúna* baixa gròssa» i encara sovint se sent en *garúna*, veg. *PVArGc*, 1.71. ⁵ Com allí explico, també hi apareix aplicat a certs riuets menors: *Es Set Garones*, curs petit d'aigua te. Bossost, que després d'escampar-se en set brancs, desemboca a la Garona prop de la vila; *es Garonetes der' Artiga* te. Les Bordes, nom de l'indret del Pla de l'Artiga de Lin on torna a la superfície l'aigua del riu Jòeu que s'havia submergit en un engolidor. Adjectiu: *peira garonenca* 'còdol del riu'. Inútil donar-ne testimonis de l'ús modern a la resta del territori lingüístic occità (ja fora de l'àrea de l'*Onom. Cat.*) tan divulgats i accessibles pertot.

Dades de l'ANTIGUITAT. En la forma GARUMNA, o GARUNNA, ja en parla Cèsar, *De Bello Gallico*, diverses vegades: «Gallos ab Aquitanos *Garumna* (-*unna*) flumen --- dividit» (I, 1.2), «Aquitania a *Garumna* ²⁰ flumine ad Pyrenaeos montes et eam partem Oceani quae est ad Hispaniam, pertinet» (I.7; i també 1.5).

També en P. Mela i en Plini: «Gallia --- in tria populorum genera dividitur --- ad *Garunnam* Celtica --- inde ad Pyrenaei montis excursum, Aquitanica ---» ²⁵ (N. H. IV, 105). Estrabó molt sovint, p. ex.: «οἱ Ἀκουιτάνοι --- ὀρίζονται τῷ Γαρόνῳ ποταμοῦ, ἐντὸς τούτου, καὶ τῆς Πυρήνης, οἰκοῦντες (XIV, 2.1): Ptol. I, 7.1. Tibul i Ausoni (*Mosella*, 160), en sengles hexàmetres, compten la primera *a* com a breu. ³⁰ Altrament també figura en autors més tardans, com Gregori de Tours, i fins Sidoni Apollinar, en els mss. dels quals ja comença a aparèixer la *U* convertida en *o*: veg. una munió de cites en Holder (*Alt. Spr.* I, col. 985-88).

Però en cap d'ells, no apareix enlloc amb *e* a la primera síl·laba, ni amb *-nda*. Hi ha unanimitat completa de la inicial *Gar-* i final *-na*. Tot i que del que parlen molts d'ells és de la zona bordelesa, on avui ha pres la forma *Gironde*. Excepció única, la del molt tardà ⁴⁰ i germanitzant Fredegari: «*Geronna* transeunt». Però és que aquesta *ge/gē-* és deguda al canvi fonètic francès *GA* > *ge-*, propi ja dels parlars de la Saintonge, a la vora esquerra de l'estuari del gran riu.

Pel que fa al grup final és important l'estudi d'Æbischer, *Mise au point de la question sur le caractère primitif de GARUMNA/GARUNNA/*GARUNDA* (RPortF. XI, 1961, 275-304). Ell dubta encara sobre si la primitiva és *-umna* [ms.: *ūna*] o *-unna*, que creu trobar ⁵⁰ més còpia en textos assegurats. Ja Holder dóna moltes precisions en aquest detall, que no desdiuen clarament ni gaire de l'opinió d'Æbischer.

No ens convenç, perquè observem que el que sovint porten els mss. és *-ūna*; així el ms. *e* de Cèsar (a tots ⁵⁵ passatges) i el de Tibul (Ambrosiana): ara bé *-ūna* pot ser *-umna* més aviat que *-unna*; i és possible que allà on hom ha imprès això, es tractava, en realitat, d'allò. Altrament també són mss. bàsics de Cèsar el ms. T i A, que porten *Garumna*, amb totes les lleteres. ⁶⁰

Que els estrangers Estrabó i Ptolemeu simplifiquin en *Γαρόννα* o *Γαρό(ν)να*, és menys significatiu que la grafia dels qui hi visqueren.

Un punt que pot tenir abast decisiu, és la localització peculiar de la «gens» (o tribu) —els *Garumni*, *Garumnorum*— que podem deduir del que ens en diu Cèsar, com nom antic dels que després dugueren el nom de *Convenae*; o sigui la tribu aquitana del Comenge (és a dir les Valls d'Aran i de Luixon, i de Lugdunum *Convenarum* 'St. Bertrand de Comenge'), *Be. Gall.* III, 27.1: aquí *Garumni* en els dos mss. bàsics *E* i *V* (*-unni* només en el ms. X), ¿el nom, doncs, s'hauria propagat de dalt a baix del riu? El que ha passat amb l'Aude, el Tec, el Vinalopó. Potser sí. És cert, però, que també apareix, des dels testimonis més antics, aplicat a la zona bordelesa i a les altres més poblades i freqüentades de tothom. De tota manera reforça els testimonis de *-mn-*.

Sobre l'ETIM. regna gran disparitat i n'han escrit molts, si bé en gran part es tracta d'un banquet de rescalfats i parers superficials. Sense exceptuar-ne en gran part el que n'han dit Dauzat (*La Top. Fr.* 1960, 154-7; i *Zeitschr. f. ONFg.* IV, 1928-261-2; o en col·laboració amb Hubschmid, *Rev. Int. d'Onom.* VII, 284); o Llorente Maldonado (*Arch. Fil. Arag.* VIII, 130).

En tot cas té vera importància la repetició del nom aplicat a paratges molt llunyans. Ja ho hem vist de la V. d'Aran; i de molts és més cert (per la llunyania, la data etc.) que tenen més d'autoctonia que d'imitació del nom del gran riu. Barranco de la *Garona* afl. dr. de l'*Èsera* prop de Seira, ja fora de la vall de Benasc ³⁵ (mapa Schrader) que ja es documenta (junt amb *Llert*) en una escr. de 958 (SerranoS., *NHRb.*, p. 245); i un altre, més avall: «Rio de *Collivert* o *Garonetes*», prop de Campo (Schrader). Però també, molt més a ponent: vora l'Ebre navarrès, si bé conegut per mitjà del nom d'un moro de Tudela: «vineam de *Aven Geronda*» en doc. de 1167 (*EEMCA* V, 598), on *Ibn* deu tenir el valor merament exponencial: 'el de (l'home de) G.'; però havent passat pel filtre de l'àrab morisc no podem donar gran importància a la *e* = *ä* i ni tan sols a la *-nd-*. I en trobaríem altres per França (*La Garonnette* i potser *Garons* en el Gard).

Es molt significatiu, pel caràcter fluvial: «illos medios kannares del vado de *Garonna*» en un doc. d'Oñia («Cast. del Norte») de l'a. 967 (*Mz.Pi.*, *Orig.*, 353); i un poble *Garoiña* vora el riu i Vall de Tobalina (Burgos), ja *Garonna* en doc. de 1270 (*Mz.Pi.*, *D. L.*, n.º 60.15 etc.).

I, ja cap a l'extrem NO., deu tenir raó Menéndez Pidal en interpretar un mot local lleonès *guareña* «ribera, arroyo» (sobretot en NLL), com representant de GARUMNA (*Top. Prerrom. Hisp.*, 51-53), amb la solució palatal de MN pròpia del cast., suposo passant per **garoiña*, *-oeña*. En fi, més encara en parla, i engruixeix aquest feix, *Mz.Pi.* en *Mel. Ant. Thomas* 1927, 295 ss. També donà, per aquesta banda, algunes dades